

TASERON

YASAKLANSIN!
HERKESE
GÜVENCELİ
KADRO!

Devrimci İşçi
Partisi

www.dip.org.tr

DİP

Taşeron yasaklansın herkese güvenceli kadro

Soma'da 300'den fazla işçi kardeşimizi kaybetmemiz bir kazanın değil katliama dönüşmüş bir cinayetin sonucudur. Bu katliamdan öncesinde olduğu gibi sonrasında taşeroncu patronlar her gün birer ikişer kardeşlerimizi iş kazası adı altında katletmeye devam ediyor. Türkiye'de kamuda ve özel sektörde iki buçuk milyon taşeron işçisi, iş güvencesi olmadan, her an çıkartılma tehdidi ile, iş tanımı olmadan, patron nerde isterse oraya giderek, sigortasız ya da sigortasının düzgün yatıp yatmadığını bilmeden, yıllık izin hakkı kullanamadan, mesai ücreti nedir bilmeden ama sürekli zorunlu mesaiye kalarak, geçinebilecek bir ücretten yoksun olarak çalışıyor, sonunda da kıdem tazminatı alamadan işten çıkartılıyor. Madende, tersanede, inşaatta patronlar kârından kıymayıp işçinin güvenliğinden kısıtıldığı için ölüyor. Meslek hastalıklarının pençesinde sürünüyor. Eşinden, çocuğundan fazla patronunun şefinin mendebur yüzünü göre göre yaşıyor. Elinizdeki bu broşür, Taşeronun yasaklanması ve herkese güvenceli kadro talebiyle başlattığımız kampanya çerçevesinde taşeron sistemine ait gerçekleri ve mücadelemizin nasıl bir yön izlemesi gerektiğini ortaya koymayı amaçlıyor.

Taşeron nedir? Kime ne yararı vardır?

Taşeron, üretim ya da hizmetin belirli bölümlerinde ya da eklentilerinde o üretim ya da hizmetin bir alt işveren tarafından üstlenilerek yapılmasına denmektedir. Bu tanım iş kanunundaki tanımdır. Ancak bu taşeron tanımının işçilerin günbegün karşılaştığı taşeron gerçeğini açıklamaktan uzak olduğu da açıktır. İşçinin gözünden bakıldığında ise taşeron, hiçbir kural ve düzen tanımadan patronların işçileri sömürdüğü çalışma sistemidir.

Bilimsel olarak taşeronlaştırma iş yaşamının her düzeyinde "esnek çalışma" adı altında uygulanan politikaların bir parçasıdır. Sermaye sınıfı esnek çalışmayı teknolojinin gereği olarak savunmaktadır. Oysa esnek çalışma aslında sermaye için sineğin yağını çıkarma politikasıdır. Esneklik, işçinin emeğinin her saniyesini sömürmenin, işçinin patrona kâr sağlamadığı tek bir saniyeye bile para ödememe çabasının güya bilimsel adıdır. Esnek çalışmada, üretim ya da hizmet talebi varsa işçi çalışacak, düzenli olarak değil patronun istediği gün ve saatlerde çalışacak, patrona ettirdiği kârdan payını alamayacak ancak siparişler azaldığında ya da patron kemer sıkığında fatura derhal işçiye kesilecektir.

Esnek çalışmanın en vahşi biçimlerinin görüldüğü taşeron sistemi ile çalışma süreci, zaman, yer ve çalışanlar açısından bölünmekte, böylece işçi topluluğunun direnci kırılırken patronlar sınırsızca sömürü olanağına kavuşmaktadır. Taşeronlaştırılmış bir işyerinde patronlar daha fazla kâr elde etme olanağına sahip olduğu için kapitalist rekabet tüm patronları taşeronlaştırmaya sevk etmektedir. Kamu işletmelerinin özelleştirilmesi ve bütçenin emekçi halkın aleyhine olacak biçimde kısılması, kamuda da taşeronlaştırmayı yaygınlaştırmıştır. Böylece taşeron adeta bir kanser gibi tüm bünyeyi sarmıştır.

Taşerona giden yol: Özelleştirme ve sendikasılaştırma

1980 öncesinde taşeron çalışma son derece istisnai bir şeydi. Bizde 12 Eylül askeri darbesinin

yılı olan 1980 tüm dünyada da işçi sınıfı düşmanı liberal politikaların atılım yaptığı dönem olarak bilinmektedir. 1980 askeri darbesi de en önemli işi olarak işçi sınıfının kazanımlarına saldırmıştır. İşçilerin düzenli ve kurallı çalışmalarının güvencesi olan sendikal örgütlülükleri ilk hedef olmuştur. İşçilerin işyerindeki gücü kırıldıktan sonra taşeronlaştırmanın da adım adım önü açılmıştır.

Tablo-1: Türkiye’de Sendikal Örgütlenme²

Yıl	TİS Kapsamındaki Ücretli Sayısı	Toplam Ücretli Sayısı	Sendikalaşma Oranı (%)
1988	1.591.360	7.170.000	22,2
1995	1.144.989	8.471.000	13,5
2002	1.007.305	10.625.000	9,5
2003	957.418	10.707.000	8,9
2004	919.364	11.344.000	8,1
2005	933.537	12.360.000	7,6
2006	902.247	12.999.000	7
2007	831.335	13.573.000	6,1
2008	750.018	12.937.000	5,8
2009	748.399	12.770.000	5,9
2010	805.525	13.762.000	5,9

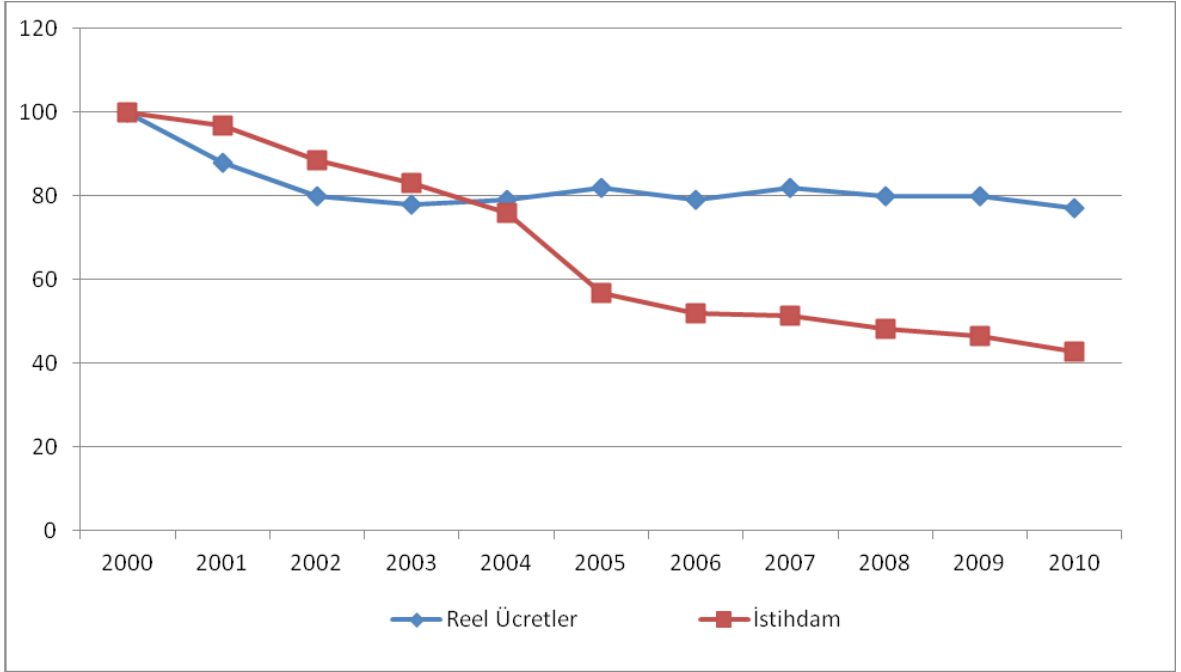
80’li yıllarda sendikal hareket 12 Eylül askeri diktatörlüğünün baskısı altında toparlanmaya çalışmış ve 1989 Bahar eylemleri ve Zonguldak madenci grevi ile yeniden başını kaldırmışsa da 1990’lı yıllardan itibaren sendikasızlaştırma sermayenin ve hükümetlerin (her biri sermaye hükümeti olan sırasıyla ANAP, DYP-SHP, Refah Partisi-DYP, Ecevit’in Mesut Yılmaz ve Hüsamettin Cindoruk’la kurduğu azınlık hükümeti, DSP-MHP-ANAP, AKP) temel politikası olmuş ve sendikal hareket ciddi biçimde geriletilmiştir.

Tablo-2: Özel Sektörde Sendikal Örgütlenme

Yıl	TİS Kapsamındaki İşçi Sayısı	Özel Sektörde İşçi Sayısı	Sendikalaşma Oranı (%)
1995	437.788	5.584.000	7,8
2002	415.972	7.483.000	5,6
2003	392.881	7.675.000	5,1
2004	401.002	8.510.000	4,7
2005	424.457	9.305.000	4,6
2006	399.656	9.918.000	4
2007	361.430	10.572.284	3,4
2008	315.637	10.019.124	3,2
2009	335.843	9.811.149	3,4
2010	380.218	10.748.388	3,5

Sendikasızlaştırma saldırısında, sendikal örgütlülüğün her zaman kuvvetli olduğu kamu işletmelerinin özelleştirilmesi en önemli rolü oynamıştır.

Özelleştirmeyle birlikte hem kamuda istihdam azalmış hem de kamu işçilerinin, etkisinden arındırılmış biçimde ölçülen reel ücretlerigerilemeye başlamıştır.

Taşeron kanseri nasıl yayıldı

İş yaşamının esnekleştirilmesi ve kuralılaştırılmasının ilk adımını özelleştirme, doruk noktasını ise esnekleştirme ve taşeronlaştırma oluşturmuştur.

Esnek çalışma, 2003 yılında kabul edilen 4857 sayılı yeni İş Kanunu'na yasalaşmış, adım adım tüm üretim ve hizmet alanlarına hakim olmuştur. 2003 yılı aynı zamanda taşeronlaştırmanın da atılım yapmaya başladığı yıldır. Aslında taşeron çalışma gerek 1964 yılında kabul edilen 506 sayılı gerekse de 1971 yılında yürürlüğe giren 1457 sayılı iş kanunlarında "aracı" adı altında tanımlanmıştır. 4857 sayılı kanunda ise alt işverenlik tanımı daha ayrıntılı olarak şu şekilde yapılmıştır: "işveren, işyerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerinde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan ve bu iş için görevlendirdiği işçilerini sadece bu işyerinde aldığı işte çalıştıran diğer işveren ile iş aldığı işveren arasında kurulan ilişkiye asıl işveren-alt işveren ilişkisi denir."

Taşeronlaştırma bir sınıf saldırısıdır

Kâğıt üstünde bakıldığında yeni İş Kanunu'nda alt işveren "aracı"ya nazaran daha kesin çizgilerle sınırlandırılmıştır. Oysa buyasanın altında Türkiye'de taşeronlaşmanın bir kanser gibi yayıldığına tanık olduk. Çelişki gibi görünse de bu gelişmenin sebebi taşeronlaşmanın bir yasal süreç değil sınıf saldırısı olmasıdır. Bu sınıf saldırısını alt düzeyde patron üst düzeyde ise devlet el birliği ile gerçekleştirmektedir. Devletin koruyup kollayan kanatları altına

sıgınanpatronlar, yasaya uygun olup olmadığına bakmaksızın taşeronlaştırmaya gidebilmiştir. Çünkü taşeronlaştırma bir yasal süreç değil bir sınıf saldırısıdır. Bu saldırı karşısında savunmada olan işçi sınıfıdır. Bu saldırı hem özelde hem de kamuda sürmektedir. Patronların AKP hükümeti ile el ele sürdürdüğü taşeronlaştırma saldırısının sonucu olarak 2002 yılında 390 bin olan taşeron işçi sayısı 2007 seçimlerinde gelindiğinde 1 milyon 163 bin'e ulaşmıştı. 2011 seçimlerine doğru bu rakam 1 milyon 600 bin'e ulaştı. Günümüzde ise taşeron işçi sayısı 2 milyon 500 bini aşmış durumda. Üstelik bu rakamlar taşeron şirketler tarafından sigorta bildirimi yapılan işçileri kapsıyor. Sigortasız çalıştırmanın yaygınlığı düşünülürse gerçek rakamın çok daha fazla olduğu görülecektir.

Yıl	Alt İşverenler Tarafından Bildirimi Yapılan Sigortalı Sayısı		Alt İşverenler Tarafından Bildirimi Yapılan Toplam Sigortalı Sayısı
	Erkek	Kadın	
2002	358.511	28.607	387.118
2003	410.135	38.876	449.011
2004	537.471	44.019	581.490
2005	620.680	36.997	657.677
2006	862.528	44.625	907.153
2007	1.114.806	49.112	1.163.917
2008	1.207.785	53.846	1.261.630
2009	1.008.009	41.956	1.049.960
2010	1.240.128	53.775	1.293.898
2011	1.550.304	60.905	1.611.204
2012 (6. Ay)	406.541	21.306	427.845

Taşeronlaştırma rahatça işçi çıkartmaktır

Taşeronlaştırma en büyük hizmetini kriz dönemlerinde göstermektedir. Tabloda 2008 ve 2009 yılları arasında taşeron işçi sayısında görülen azalma, taşeron şirketlerin işten çıkartmalarda baş rolü oynadığını göstermektedir. Krizin hemen ardından taşeron işçi sayısında önceki yıllardan çok daha hızlı bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Bunun sebebi de taşeron işçilerle birlikte işten çıkarılan kadrolu işçilerin daha sonra tekrar kadrolu bir iş bulamayıp taşeron şirketler tarafından çok daha ucuza çalıştırılmaya başlamasıdır.

Taşeron kural, kadrolu çalışma istisna oldu

Taşeron bir kanser gibi yayılmaktadır. Taşeron kanseri yayıldıkça önceleri istisnai bir çalışma biçimi olan taşeron çalışma yaşamının hakim biçimi haline almıştır. Devlet sektörü taşeronlaştırmanın esas kadrolu ve güvenceli çalışmanın istisnai olduğu bir yapıya bürünmüştür. Bugün belediyelerde 211 bin taşeron işçisine karşı sadece 103 bin kadrolu işçi vardır. Kamu işletmelerinde 82 bin taşeron işçisine karşılık 59 bin kadrolu işçi çalışırken

üniversitelerde taşeron işçiler kadrolu işçilerin 3 katından fazladır. Sağlık sektörü yine taşeronlaştırmanın en yaygın görüldüğü sektördür. Belediyeler hariç bırakıldığında,kamuda çalışan taşeron işçilerin yüzde 62'si sağlık sektöründe istihdam edilmektedir.

AKP, CHP, MHP... Hepsi taşeroncu!

Kamu'da taşeronlaştırmanın en yaygın olduğu sektörlerin başında belediyeler gelmektedir. Belediyeler tüm hizmetlerini taşerona devretmektedir. Kadrolu işçi sayısını asgaride tutan belediyeler böylece toplu iş sözleşmelerinde işçinin elini kolunu bağlamakta işçiler greve çıksa bile tüm hizmetler taşeron işçiler aracılığıyla sürdürülebildiği için kadrolu işçilerin de ücretleri ve sosyal hakları giderek aşağıya gitmektedir.

Belediyelerdeki taşeronlaştırma, konu işçi sömürüsüne geldiğinde AKP, CHP,MHP gibi burjuva partilerinin nasıl ortak davrandıklarının da kanıtıdır. Tüm belediyelerde taşeron işçi çalıştırılmakta, buna gerekçe olarak ise norm kadro uygulaması ve Maliye Bakanlığı tarafından getirilen sınırlamalar gösterilmektedir. Ancak yakından bakıldığında bu partilere bağlı belediyelerde kadrolu işçi istihdamı için ayrılan sınırlı sayıdaki kadroların dahi doldurulmadığı,onun yerine taşeron işçi istihdam edildiği görülmektedir.

Taşeron öldürüyor

En son Soma'da yaşanan olay, ten büyük iş katliamıdır. Bu madendeki iş katliamında taşeron sisteminin en vahşi yönü gözler önüne serilmiştir. Kamuya ait madenlerde 15 bine yakın taşeron işçi çalıştırılmaktadır. Bir çeşit taşeronlaştırma yöntemiyle rödovans adı altında kamuya ait madenler özel sektöre devredilmektedir. Soma'daki katliam da böyle bir madende olmuştur. İşletme hakkını devletten alan patron taşeronun taşeronu sıfatındaki çavuşlar aracılığıyla tüm maden işletmesini bir sömürü cennetine çevirmiş ve bu sistemle kendisinin çok övüldüğü biçimde devletin 4'te biri maliyetine kömür çıkarmaya başlamıştır.

İnşaat ve ginşa (tersane)sektörleri de hem taşeronlaştırmanın hem de iş cinayetlerinin yoğun yaşandığı sektörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Soma'daki katliamın hemen öncesinde 3. Köprü inşaatında taşeron kanseri 3 işçinin canını almıştı. 35 bin işçinin 25 bin kadarının taşeron olduğu ginşa ve tersane sektöründe yaşanan ölümlü kazaların %94'ü taşeron firmalar bünyesinde gerçekleşmektedir.

AKP hükümetinin taşeronu yaygınlaştırma planı

AKP hükümeti bir süredir “taşerona müjde” söylemiyle pazarlanan bir torba yasa hazırlıyor. Bu yasanın gerçek yüzünü örtmek için taşeron işçilere kadro ve kıdem tazminatı hakkı verileceğine yönelik bir izlenim yaratılıyor.

Kıdem tazminatı sorununu kıdem tazminatını kaldırarak “çözecekler”

Bunların yalan olduğu ise bizzat Çalışma Bakanı Faruk Çelik tarafından itiraf edilmiş durumda. Faruk Çelik muvazaalı durumları (yasaya göre taşeron çalıştırılmayacak olan

işlerde taşeron ihale verilmesi) ortadan kaldıracak bir çalışma içinde olduklarını,kıdem tazminatı meselesini ise kıdem tazminatını toptan kaldırarak ve herkesi bireysel emeklilik sistemine dahil edecek olan fon sistemine geçişle halledeceğini açıkladı.

Asıl işverenin sorumluluğu kaldırılıyor

Ancak hâlâgerçeği gizliyorlar. Yaptıkları,işçilerin taşeron sistemine karşı zaten fiili ve hukuksal mücadele ile kazandıklarını kendileri bahşediyormuş gibi göstermektir. Taşeron işçilerin haklarının verilmesinde asıl işverenin sorumlu olacağını söylüyorlar. Oysa bu sorumluluk 1962'den beri üçdefa değişen bütün iş yasalarındavardı. İşçinin taşeron şirket tarafından gasp emaaş, kıdem tazminatı,izin gibi haklarını iş mahkemelerine açtıkları davalarla arayan sendikalar bu hakların karşılığıniasıl işverenden tahsil ettiler. Özellikle kamu kuruluşlarında bu davalar dolayısıyla yönetim mali yük altına girdiği için hükümet yasal düzenleme yoluna gidiyor. Bu düzenleme de söylendiği gibi taşeron işçisini kadroya geçirme yönünde değil. Tam tersine yeni yasadan amaçladıkları, daha önce mahkeme yoluylaasıl işverenin işçileri sayılan işlerin yeniden taşeron bünyesine alınması.

Yeni yasa ile asıl işin tamamı taşeronlaştırılacak

Nasıl mı? El çabukluğu ile,tek birkelimeyi değiştirerek. Mevcut yasaya göre,alt işverene iş verilebilmesi için daha önce aktardığımız yasa maddesine göre işin ya yardımcı bir iş olması ya da asıl işin “bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektirmesi” gereklidir. Mahkemeler önlerine gelen davalarda işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektirme koşullarının tümünün bir arada var olması gerektiğine hükmetmiş ve Yargıtay kararlarıyla da yerleşik bir şekilde oluşan içtihatla müracaatta bulunan taşeron işçileri davalarını kazanmışlardır. Yeni yasada öngörülen değişiklik ile madde şu şekilde değiştiriliyor: “asıl işin teknoloji veya uzmanlık gerektiren bölümlerinde ya da yardımcı işlerinde iş alan...” Böylece “ile” yerine “veya” yazarak koşulları birbirinden ayırmak istiyorlar. Bir düşünün üretim ya da hizmet alanında mevcut işin teknolojiye bağlı olsun olmasınuzmanlık gerektirmeyen herhangi bir bölümü olabilir mi? Tabii ki hayır! Dolayısıyla AKP hükümeti sadece yardımcı işlerin değil asıl işin her bir parçasının da taşeronlaştırmaya açılmasını savunmaktadır.

Taşeron işçinin asıl işverenle toplu sözleşme imzalama hakkı elinden alınıyor

İzin ve kıdem tazminatı hakkı için taşeron şirketlerin 3 yıllık sözleşmelerle ihale almasını gündeme getiren AKP hükümeti sözüm otaşeron işçilerin de toplu sözleşme yapabilmesini sağlayacağını söyleyerek yine büyük bir gerçeği gizliyor. Zira yukarıda da anlattığımız hukuki süreçler sonucunda asıl işverenin işçisi kabul edilen taşeron işçileri aynı zamanda tüm işletmenin işçileriyle birlikte toplu sözleşme imzalama hakkına kavuşuyorlar. AKP hükümeti yeni yasa ile bu olanağı ortadan kaldırarak işçileri ana şirketle değil taşeron şirketle sözleşme imzalamak zorunda bırakıyor.

Taşeronu yaygınlaştırmanın son noktası: Özel istihdam büroları

Faruk Çelik, işçilerin kıdem, yıllık izin başta olmak üzere tüm sosyal haklarının yeni kurulacak özel istihdam büroları tarafından sağlanacağını açıkladı. Özel istihdam büroları denen şey örnekleri Avrupa ülkelerinde olan işçi simsarlığı kurumlarıdır. Özetle amele pazarlarının kurumsallaşmış halidir.

Faruk Çelik yeni yasayla aynı işi kadrolu ve taşeron işçinin yapamayacağını,koşulların da eşitleneceğini söylüyor. Oysa zaten mevcut yasada da aynı işi kadrolu ve taşeron birlikte yapamaz ama Çelik bunu lütufmuş gibi sunarak reklam kampanyası yapıyor. Dahası,pın ihtiyaç duyduğu işçiyi ucuz bulmak ve pazarlamakla yükümlü olan özel istihdam bürolarının yaygınlaşmasıyla birlikte taşeron kanseri tüm bünyeyi ele geçirecektir.

Taşeron-kadrolu ayırımına son! Bu hepimizin sorunu

Bu sistem sadece taşeron işçisini değil bütün işçi sınıfını felakete sürüklüyor. Kadrolu işçi taşeron işçisinde geleceğini görmeli. Taşeronlaştırma arttıkça tüm ücretler aşağı çekiliyor, sosyal haklar gasp ediliyor. En aşağıda, sefalette ve yoksullukta eşitleniyoruz. Bugün işten atmalarda önce taşeron gidiyor diye kendini güvencede sanan kadrolu yanılır. Taşeronlaştırma ile ucuz taşeron işçisi, sermaye için pahalı kadrolunun yerini alacaktır. Ben kalifiye işçiyim deneyimliyim bana bir şey olmaz diyen işçi de yanılır. Özel istihdam büroları yaygınlaştıkça kalifiye ve deneyimli işçiler de yedek işsizler ordusuna katılır katılmaz bu işçi simsarlarının eline düşecek. İşletmeler özel istihdam büroları sayesinde kalifiye ve deneyimli işçileri en ucuz şekilde istihdam etme olanağına kavuşacak. Sermayenin hedefi bu: “Tüm işçiler taşeron işçisi olacak!”

Çözüm taşeronun yasaklanması

Görüldüğü gibi taşeron sermayenin uzun soluklu bir sınıf saldırısının parçasıdır. Bu saldırı politikası dünya kapitalizminin 1970’li yıllarda başlayanuzun krizinden doğmuştur. 2008’de yaşanan büyük finansal çöküşle birlikte yın gelecekte gündemimize gelecek olan yeni krizler karşısında da faturayı işçilere ödetebilmenin yolu olarak taşeronlaştırmanın yaygınlaştırılması istenmektedir.

Bugüne kadar hastaneler, tersaneler başta olmak üzere taşerona karşı pek çok mücadeleler verildi. Çok sayıda hukuki kazanım da elde edildi. Ancak bu kazanımları hayata geçirmek her zaman mümkün olmadığı gibi mahkemede kaybeden patron yasaya uymak yerine yasayı kendine uydurma yolunu seçti. Apaçık bir patron hükümeti olan AKP iktidarı da üstüne düşeni yaparak gerekli değişiklikleri gündeme getirmiş durumda. Dolayısıyla sadece hukuki mücadele yetmiyor. Mahkemede kazanıyoruz ama uygulatamıyoruz. Tam uygulatacakken yasayı değiştiriyorlar. Çünkü patronlar sadece ekonomik olarak değil siyasi olarak da örgütleniyor ve iktidar oluyorlar.

Devrimci İşçi Partisi örgütlenmeye çağırıyor

İşçiyi bölen, güvencesiz, savunmasız hale getiren, bütün haklarını tırpanlayan taşeron sistemine karşı mücadeleye girişmeliyiz. Bugüne kadar nasıl sermaye tüm çalışma yaşamını kendisine uygun şekilde düzenlediyse, işçi sınıfı da işekendi yasalarını ortaya koyarak başlamalıdır. Özelleştirmeye karşı çıkararak başladığımız mücadeleye kamulaştırmayı ve işçi denetimini savunarak devam etmeliyiz. Kıdem tazminatı hakkımızı savunmalı ama işten çıkartmanın yasaklandığı herkesin güvenceli kadroya kavuştuğu bir çalışma düzeni için savaşmalıyız. Taşeronu düzenli hale getirmeyi değil toptan yasaklamayı hedeflemeliyiz. Tüm ekonomiyi ve çalışma yaşamını işçi sınıfının çıkarlarına göre yeniden düzen.

Bugün elbette ki hukuki mücadeleye de sendikal mücadeleye de var gücümüzle devam edeceğiz. Ama artık her şey göstermektedir işçiler siyasi olarak da örgütlenmelidir. Patronların düzenini savunan bütün partilerin karşısına, işçi sınıfı onların politikasından bütünüyle bağımsız, işçi sınıfının bütün ezilenlerle birlikte iktidar olması için mücadele eden bir parti ile çıkmalıdır. Devrimci İşçi Partisi, sınıfımızı işte taşeron sistemiyle de, bu sömürü düzeniyle de siyasi düzeyde de mücadeleye çağırıyor.

İşçi yumruğunu masaya vurmalıdır!

Bu korkunç düzen ancak o zaman düzeltilebilecektir.

TASERON

YASAKLANSIN!
HERKESE
GÜVENCELİ
KADRO!

Devrimci İşçi
Partisi

www.dip.org.tr

DİP